

Warszawa, dnia 30 października 2018 r.

Stanowisko

***Komisji Etyki i Wykonywania Zawodu Krajowej Rady Radców Prawnych
dotyczące zakresu przedmiotowego świadczenia pomocy prawnej przez radców prawnych
wykonujących zawód w formie spółki partnerskiej w kontekście zlecenia biuru
detektywistycznemu śledzenia pracowników klienta***

1. Przedmiot sprawy.

W dniu 3 października 2018 r. do Komisji Etyki i Wykonywania Zawodu Krajowej Rady Radców Prawnych skierowana została przez (...) prośba o przedstawienie stanowiska w sprawie oceny zgodności z prawem i zasadami wykonywania zawodu radcy prawnego zlecenia przez kancelarię radców prawnych działającą w formie spółki partnerskiej biuru detektywistycznemu śledzenia pracowników klienta w ramach zleconej przez klienta tej kancelarii usługi „przeglądu rzetelności obowiązków służbowych pracowników.” Z zawartego we wniosku opisu stanu faktycznego wynika w szczególności, że w ramach wykonania zleconej przez klienta usługi kancelaria radców prawnych zlecała we własnym imieniu biuru detektywistycznemu śledzenie pracowników klienta, a następnie, na podstawie uzyskanych raportów z biura detektywistycznego, informowała klienta o wynikach ustaleń detektywów.

W ocenie Wnioskodawcy świadczenie pomocy prawnej przez radców prawnych nie obejmuje samodzielnego pozyskiwania i gromadzenia dowodów lub zlecenia wykonania takich czynności osobom trzecim.

2. Zagadnienie podlegające rozstrzygnięciu.

Z treści pisma inicjującego przedstawienie poniższego stanowiska Komisji Etyki i Wykonywania Zawodu Krajowej Rady Radców Prawnych wynika, że klient zlecił kancelarii radców prawnych działającej w formie spółki partnerskiej usługę dokonania „przeglądu rzetelności obowiązków służbowych pracowników.” W ramach wykonania usługi kancelaria radców prawnych zlecała biuru detektywistycznemu śledzenie pracowników klienta,

a następnie, na podstawie uzyskanych raportów z biura detektywistycznego, informowała klienta o wynikach ustaleń detektywów.

W związku z powyższym rozstrzygnięcia wymaga kwestia, czy dopuszczalne jest, w ramach świadczenia pomocy prawnej przez radców prawnych, zlecenie biuru detektywistycznemu śledzenia pracowników klienta w celu wykonania zleconej przez klienta usługi dokonania przeglądu rzetelności wykonywania obowiązków służbowych przez pracowników. Komisja Etyki i Wykonywania Zawodu Krajowej Rady Radców Prawnych zwraca przy tym uwagę, że ocenie podlegać może nie tyle „rzetelność obowiązków” ile rzetelność ich wykonania.

3. Źródła prawa i materiały wykorzystane do zajęcia stanowiska.

Dla przedstawienia stanowiska w sprawie, oparto się na następujących przepisach prawa:

- 1) Ustawa z dnia 6 lipca 1982r. o radcach prawnych (Dz.U. z 2017r. poz. 1870 z późn. zm.) – art. 2, art. 4, art. 6 ust. 1 i ust. 3, art. 8 ust. 1 pkt 2), ust. 2 i ust. 4, art. 27 ust. 1;
- 2) Kodeks Etyki Radcy Prawnego - Uchwała Nr 3/2014 Nadzwyczajnego Krajowego Zjazdu Radców Prawnych z dnia 22 listopada 2014r. w sprawie Kodeksu Etyki Radcy Prawnego – art. 6, art. 7 ust. 3, art. 11, art. 25 ust. 1, art. 43 ust. 2;
- 3) Regulamin wykonywania zawodu radcy prawnego – Uchwała Nr 94/IX/2015 Krajowej Rady Radców Prawnych z dnia 13 czerwca 2015r. w sprawie Regulaminu wykonywania zawodu radcy prawnego – §3 ust. 1, §13;
- 4) K. K. Kwapisz, Ustawa o radcach prawnych. Komentarz, LexisNexis 2011 – komentarz do art. 2.

Dla ustalenia stanu faktycznego wykorzystano zapytanie Wnioskodawcy z dnia 3 października 2018 r., powołane na wstępie niniejszego stanowiska.

4. Analiza zagadnienia

4.1. Mając na uwadze powyższe zagadnienie, na wstępie należy podkreślić, iż powołana przy Krajowej Radzie Radców Prawnych Komisja Etyki i Wykonywania Zawodu nie jest uprawniona do oceny i subsumpcji stanu faktycznego przedstawionego w treści wniosku. W ramach swojej właściwości Komisja rozpatruje sprawy związane z ogólną interpretacją przepisów ustawy z dnia 6 lipca 1982r. o radcach prawnych, Kodeksu Etyki Radcy Prawnego oraz innych regulacji dotyczących wykonywania zawodu radcy prawnego. Komisja nie rozpatruje spraw indywidualnych, w szczególności związanych z oceną, czy zlecenia przez

kancelarię radców prawnych działającą w formie spółki partnerskiej biuro detektywistycznemu śledzenia pracowników klienta w ramach zleconej przez klienta tej kancelarii usługi „przeglądu rzetelności obowiązków służbowych pracowników” stanowić będzie naruszenie przepisów prawa oraz zasad etyki obowiązujących radców prawnych. W niniejszej sprawie Komisja Etyki i Wykonywania Zawodu może dokonać wyłącznie interpretacji przepisów zawartych w ustawie z dnia 6 lipca 1982 r. o radcach prawnych, Kodeksie Etyki Radcy Prawnego oraz Regulaminie wykonywania zawodu radcy prawnego, to jest zagadnienia, czy dopuszczalne jest, w ramach świadczenia pomocy prawnej przez radców prawnych, zlecenie biuro detektywistycznemu śledzenia pracowników klienta w celu wykonania zleconej przez klienta usługi dokonania przeglądu rzetelności wykonywania obowiązków służbowych przez pracowników. Rozstrzygnięcie, czy zlecenie przez kancelarię radców prawnych biuro detektywistycznemu śledzenia pracowników klienta w konkretnym stanie faktycznym może naruszać ustawę z dnia 6 lipca 1982r., Kodeks Etyki Radcy Prawnego oraz Regulamin wykonywania zawodu radcy prawnego zasady etyki należy do radcy prawnego wykonującego zawód w tej formie, zainteresowanego świadczeniem usług na rzecz klienta, a w sytuacjach spornych do właściwych organów okręgowej izby radców prawnych, w której zrzeszony jest ten radca prawny. Zauważyć przy tym należy, że Komisji Etyki i Wykonywania Zawodu nie przedstawiono szczegółowych okoliczności zlecenia świadczenia usług kancelarii przez klienta, jak również zlecenia świadczenia usług detektywistycznych biuro detektywistycznemu przez kancelarię radców prawnych.

4.2. Rozstrzygnięcie kwestii stanowiącej przedmiot niniejszego stanowiska Komisji Etyki i Wykonywania Zawodu Krajowej Rady Radców Prawnych wymaga w pierwszej kolejności ustalenia zakresu przedmiotowego zawodu radcy prawnego. Wskazać zatem należy, że stosownie do postanowień art. 4 w związku z art. 6 ust. 1 ustawy z dnia 6 lipca 1982r. o radcach prawnych (Dz.U. z 2017r. poz. 1870 z późn. zm.) wykonywanie zawodu radcy prawnego polega na świadczeniu pomocy prawnej, to jest w szczególności na udzielaniu porad i konsultacji prawnych, sporządzaniu opinii prawnych, opracowywaniu projektów aktów prawnych oraz występowaniu przed urzędami i sądami w charakterze pełnomocnika lub obrońcy. Ponadto radca prawny ma prawo sporządzania poświadczeń odpisów dokumentów za zgodność z okazanym oryginałem w zakresie określonym odrębnymi przepisami (art. 6 ust. 3 ustawy z dnia 6 lipca 1982r. o radcach prawnych). Zaakcentowania przy tym wymaga, że zgodnie z treścią art. 2 powołanej ustawy pomoc prawna świadczona przez radcę prawnego ma na celu ochronę prawną interesów podmiotów, na których rzecz jest wykonywana. W literaturze przedmiotu wskazuje się, że *„[o]chrona prawna interesów klienta polega z jednej strony na podjętych przed radcą prawnego działaniach cechujących się lojalnością, działaniem zgodnym z przepisami prawa i zasadami etyki, szeroko pojętą niezależnością, czyli zachowaniem wolności od wszelkich nacisków, z drugiej zaś na doradzaniu klientowi, zapewnianiu zastępstwa procesowego, wyjaśnianiu wątpliwości*

prawnych.” (tak: K. Kwapisz, Ustawa o radcach prawnych. Komentarz, LexisNexis 2011 – komentarz do art. 2).

W ocenie Komisji Etyki i Wykonywania Zawodu Krajowej Rady Radców Prawnych **wykracza poza zakres przedmiotowy** świadczenia pomocy prawnej zlecenie biuru detektywistycznemu przez kancelarię radców prawnych śledzenia pracowników klienta w celu wykonania zleconej przez klienta usługi dokonania przeglądu rzetelności wykonywania obowiązków służbowych przez pracowników.

W pierwszej kolejności zauważyć należy, że zlecenie przez kancelarię radców prawnych biuru detektywistycznemu śledzenia pracowników klienta nie jest w opisanym przypadku czynnością samoistną, a wykonywaną w ramach przyjętego zlecenia dokonania przeglądu rzetelności wykonywania obowiązków służbowych przez pracowników. W konsekwencji usługi te (czynności) należy rozpatrywać łącznie. W rozpatrywanym przypadku nie mamy do czynienia wyłącznie ze zleceniem oceny prawnej określonego stanu faktycznego, ale także czynnościami wykraczającymi poza taką ocenę. Zakres zleconych czynności wykracza bowiem poza ocenę np. zgodności zachowań pracowników z Kodeksem pracy oraz wewnętrznymi aktami (regulacjami) obowiązującymi u pracodawcy, w tym zakresami obowiązków (czynności) pracowników, a to w związku ze zleceniem czynności faktycznych do wykonania biuru detektywistycznemu.

Wskazać w tym miejscu trzeba, że radca prawny może wydać opinię prawną w sprawie dopuszczalnych form (metod) gromadzenia przez pracodawcę materiału dowodowego w celu oceny należytego wywiązywania się przez pracowników klienta z obowiązków zawodowych, wskazania jakie okoliczności w kontekście obowiązków pracowniczych wymagają dowodów, ewentualnie w dalszej kolejności dokonać oceny prawnej wywiązywania się z tych obowiązków, ale nie zlecać osobom trzecim zbieranie dowodów na zlecenie klienta. Radca prawny może ocenić, co może stanowić dowód w sprawie, w jaki sposób można gromadzić dowody, ocenić walor samego dowodu, natomiast w opisywanym przypadku, w ocenie Komisji Etyki i Wykonywania Zawodu Krajowej Rady Radców Prawnych, **podjęto się czynności niedopuszczalnych**. Radca prawny nie może prowadzić postępowania dowodowego rozumianego jako zbieranie (gromadzenie) dowodów, zarówno samodzielnie, jak i zlecając takie czynności osobom trzecim. Nie jest to bowiem świadczenie pomocy prawnej, a pomoc w ustaleniu stanu faktycznego. W opisanym przypadku zalecanym postępowaniem powinno być wskazanie pracodawcy dozwolonych form kontroli pracowników, które to czynności pracodawca powinien wykonywać już we własnym zakresie (samodzielnie, czy zlecając osobom trzecim) bez angażowania radców prawnych, a to z uwagi na dopuszczalny zakres przedmiotowy usług, które mogą być świadczone przez radców prawnych.

Zastrzec przy tym należy, iż Komisja Etyki i Wykonywania Zawodu nie wypowiada się w sprawie oceny zgodności z prawem samej czynności oraz metod śledzenia pracowników z uwagi na okoliczność, iż wykracza to poza zakres przedmiotowy niniejszego stanowiska.

Kwestia ta powinna być przedmiotem odrębnej opinii prawnej. Mając na względzie powołane przepisy ustawy z dnia 6 lipca 1982 r. już samo zlecenie biuru detektywistycznemu śledzenia pracowników klienta, bez względu na sposób prowadzenia tych czynności przez biuro detektywistyczne, jest, w ocenie Komisji Etyki i Wykonywania Zawodu Krajowej Rady Radców Prawnych **przekroczeniem ustawowego zakresu wykonywania zawodu radcy prawnego** oraz naruszeniem zasad świadczenia pomocy prawnej.

4.3. Spółka partnerska, w której partnerami są radcowie prawni, adwokaci, rzecznicy patentowi, doradcy podatkowi lub prawnicy zagraniczni wykonujący stałą praktykę na podstawie przepisów ustawy z dnia 5 lipca 2002 r. o świadczeniu przez prawników zagranicznych pomocy prawnej w Rzeczypospolitej Polskiej jest jedną z form wykonywania zawodu radcy prawnego (art. 8 ust. 1 pkt 2) ustawy z dnia 6 lipca 1982r. o radcach prawnych). Podkreślenia wymaga, że stosownie do postanowień art. 8 ust. 2 ustawy z dnia 6 lipca 1982r. o radcach prawnych wyłącznym przedmiotem działalności takiej spółki partnerskiej (oraz innych spółek wymienionych w ust. 1 tego przepisu) jest świadczenie pomocy prawnej. Oznacza to, że kancelaria radców prawnych prowadzona w formie spółki partnerskiej może wyłącznie świadczyć pomoc prawną w rozumieniu art. 6 ustawy o radcach prawnych, która ma na celu ochronę prawną interesów podmiotów, na których rzecz jest wykonywana. W konsekwencji **niedopuszczalne jest świadczenie przez kancelarię radców prawnych żadnych innych usług poza świadczeniem pomocy prawnej.**

Ograniczenia ustawowe zakresu przedmiotowego usług świadczonych przez spółkę partnerską radców prawnych znajdują także odzwierciedlenie w postanowieniach §13 Regulaminu wykonywania zawodu radcy prawnego, zgodnie z którymi przedmiotem działalności kancelarii radcy prawnego oraz spółki prawniczej, której współnikami są radcowie prawni i adwokaci, **nie może być działalność inna niż świadczenie pomocy prawnej** i świadczenie usług przez osoby, co do których przepisy prawa dopuszczają wspólną działalność.

Konsekwentnie, zakres przedmiotowy umowy o świadczenie pomocy prawnej zawierać może wyłącznie określenie zakresu pomocy prawnej i warunków jej wykonywania, a nie zakresu czynności wykraczających poza pomoc prawną. Wniosek ten znajduje uzasadnienie także w postanowieniach art. 43 ust. 2 Kodeksu Etyki Radcy Prawnego oraz §3 ust. 1 Regulaminu wykonywania zawodu radcy prawnego.

4.4. Zlecenie bezpośrednio przez kancelarię radców prawnych biuru detektywistycznemu śledzenia pracowników klienta, jako wykraczające poza zakres świadczenia pomocy prawnej, a zatem niedopuszczalne w ramach wykonywania zawodu radcy prawnego, powinno być rozpatrywane w kontekście naruszenia godności zawodu, a w konsekwencji naruszenia art. 11 Kodeksu Etyki Radcy Prawnego. Wskazać należy, że zgodnie z powołanym przepisem Kodeksu Etyki Radcy Prawnego radca prawny obowiązany jest dbać o godność zawodu nie

tylko przy wykonywaniu czynności zawodowych, ale również w działalności publicznej i w życiu prywatnym, przy czym naruszeniem godności zawodu radcy prawnego jest w szczególności takie postępowanie radcy prawnego, które mogłoby zdyskredytować go w opinii publicznej lub podważyć zaufanie do zawodu radcy prawnego.

W ocenie Komisji Etyki i Wykonywania Zawodu Krajowej Rady Radców Prawnych w sposób oczywisty podważa zaufanie do zawodu oraz może dyskredytować go w opinii publicznej aktywność radcy prawnego sprzeczna z prawem, w tym przypadku przepisami regulującymi zasady wykonywania zawodu radcy prawnego. Wykonywanie zawodu radcy prawnego, jako zawodu zaufania publicznego, obliguje w pierwszej kolejności do ochrony i umacniania porządku prawnego Rzeczypospolitej Polskiej, co wprost wynika już z samej roty składanego ślubowania (art. 27 ust. 1 ustawy z dnia 6 lipca 1982r. o radcach prawnych). Odstępstwa w tym zakresie oceniać należy negatywnie. Nie sposób także nie zauważyć, że zlecenie przez radców prawnych swoistej inwigilacji pracowników, niezależnie od jej oceny prawnej, nie licuje z godnością zawodu radcy prawnego. Radca prawny nie może bowiem zlecać prowadzenia czynności śledczych (jak również sam ich prowadzić). Zlecenie takich czynności podmiotom specjalistycznym powinno należeć do pracodawcy. W tym kontekście zwrócić także należy uwagę na postanowienia art. 7 ust. 3 Kodeksu Etyki Radcy Prawnego zgodnie z którymi radca prawny nie może naruszać zasad etyki zawodowej i niewłaściwie wywiązywać się ze swoich obowiązków zawodowych w celu spełnienia oczekiwań klienta lub osób trzecich oraz na postanowienia art. 25 ust. 1 Kodeksu Etyki Radcy Prawnego zgodnie z którymi radca prawny nie może zajmować się sprawami ani w jakikolwiek sposób uczestniczyć w czynnościach, które w szczególności uwłaczały godności zawodu, podważały do niego zaufanie.

Radca prawny podejmując decyzje odnośnie zakresu usług, jakie ma świadczyć na rzecz klienta powinien także w szczególności mieć na względzie zasadę wykonywania zawodu określoną w art. 6 Kodeksu Etyki Radcy Prawnego, zgodnie z którą radca prawny, mając na uwadze treść rot ślubowania, określonej w ustawie o radcach prawnych, obowiązany jest wykonywać czynności zawodowe rzetelnie i uczciwie, zgodnie z prawem, zasadami etyki zawodowej oraz dobrymi obyczajami.

5. Podsumowanie

5.1. W ocenie Komisji Etyki i Wykonywania Zawodu Krajowej Rady Radców Prawnych wykracza poza zakres przedmiotowy świadczenia pomocy prawnej w rozumieniu art. 4 w związku z art. 2 i art. 6 ust. 1 i ust. 3 ustawy z dnia 6 lipca 1982r. o radcach prawnych, zlecenie biuru detektywistycznemu przez kancelarię radców prawnych śledzenia pracowników klienta w celu wykonania zleconej przez klienta usługi dokonania przeglądu rzetelności wykonywania obowiązków służbowych przez pracowników. Radca prawny nie

może prowadzić postępowania dowodowego rozumianego jako zbieranie (gromadzenie) dowodów, zarówno samodzielnie, jak i zlecając takie czynności osobom trzecim. Stanowi to przekroczenie ustawowego zakresu wykonywania zawodu radcy prawnego oraz narusza zasady świadczenia pomocy prawnej.

5.2. Kancelaria radców prawnych prowadzona w formie spółki partnerskiej może wyłącznie świadczyć pomoc prawną, co wynika wprost z ustawowych ograniczeń zakresu przedmiotowego działalności spółek jako jednej z form wykonywania zawodu radcy prawnego. W konsekwencji niedopuszczalne jest świadczenie przez kancelarię radców prawnych żadnych innych usług poza świadczeniem pomocy prawnej, co oznacza również zakaz zawierania umów, których przedmiot wykracza poza ten zakres.

5.3. Zlecenie przez kancelarię radców prawnych w formie spółki partnerskiej śledzenia pracowników klienta powinno być rozpatrywane w kontekście naruszenia art. 11 Kodeksu Etyki Radcy Prawnego, jako nie liczące z godnością zawodu. Aktywność radców prawnych sprzeczna z przepisami regulującymi zasady wykonywania zawodu podważa zaufanie do zawodu radcy prawnego oraz może dyskredytować go w opinii publicznej.

Decyzję w sprawie przyjęcia określonego zlecenia od klienta powinna poprzedzać uprzednia analiza zgodności oczekiwanych od radcy prawnego czynności z postanowieniami ustawy z dnia 6 lipca 1982r. o radcach prawnych oraz Kodeksu Etyki Radcy Prawnego.

5.4. Rozstrzygnięcie zgodności postępowania radcy prawnego z prawem i przepisami Kodeksu Etyki Radcy Prawnego w konkretnym stanie faktycznym należy do właściwych rzeczowo organów okręgowej izby radców prawnych, której członkiem jest ten radca prawny.

Opracowanie:
r.pr. Grzegorz Wyszogrodzki

Przewodniczący
Komisji Etyki i Wykonywania Zawodu
Krajowej Rady Radców Prawnych
r.pr. Ryszard Wilmanowicz

